

SLOVENSKA BČELA.

Izdana 15. junija 1851.

S l a v a.

Slava čversto se dviguješ
Draga majka tvôh otrok,
Naj več ljudstva ti vladuješ
Tje po zemlji krog in krog,
Naše dobe si bogastvo
Tvojim sinom veličastvo!

Kar se slavno imenuje,
Vse za mater te spozna,
In kar večnost pričakuje
Ti obilno hvalo da;
Tiha mati si resnice
Mila boginja pravice.

Za te v žilah kri nam vrije
Zate rase naš pogum,
Zate vsaki kri prelije,
Ga ne straši vojske hrum,
Ko v derečim morju skala,
Slava terdna bo ostala

Naš ponos si majka blaga
Ti nebeška nježna hči,
Na sinove Slava draga
Ljubeznivo tvoje zri,
Daj nam vse kar bo nam zdravo,
Uči nas le kar je pravo.

In razmotri, de v pravici
Tvoja visokost stoji,
V dragi sinom tvôm resnici
Vrednost tvoja obstoji,
De hinavce ti sovražiš,
Le odkritoserčne stražiš.

Hej Slavjani! mož beseda
Brez kričanja dosti del;
Nas ne straši smert prebleda,
Nam ne moči hrabrih čel,
Ker mi nismo prazna senca,
Hrabro je serce Slovenca.

Slava naša korenika
Zavolj tega vsak zaupi,
To ponosna naj bo dika,
De nam serce še gori
Za pravično, za vse ravno,
Za visoko, dobro, slavno.

Zavolj tega je pogumen
Tih in blagi vsak Slavjan,
Je učen in bistroumen
V boju močen velikan,
Njega je rodila Slava,
Zato pojmo Slava! Slava!

Fr. Orehovski.

M l a d i v o j a k.

(Po Vojvodjanki.)

U nêko mêsto pride eden polk (regiment), da se za nêkoliko dni tam počije. Jedan mladi vojak, ki je še le pred kratkim bil u vojaško službo stopil, dobi listič, da ide u kvatir k nêkemu mêtjanu. Še le u

temnej noči najde naznačeno mu hišo. Gospodinja ove hiše je bila mlada in še ni bilo dolgo, kar se je bila udala. Sama je bila doma in še nêka dekla; zato je vojaku rekla, da ne more nikogar nar manj pa kakega moža u svojo hišo sprejeti. Ali vojak se ne da s tim zmotiti in pregovoriti, temveč on reče, da hoče in mora tukaj ostati, zraven pa obljubi, da ne bode nikomur nepokoja delal. Naj se usmili bornega siromaka, pristavi on, noč je že temna, neznan sem tukaj, kam se hočem podati, pod nebom pa tudi nemorem ležati; bodem lèpo zadovolen s vsim, kar mi daste, in še enbart rečem, ne bodem nikomur nepokoja dèlal, lèpo mirno in tiho bodem spal. Na to mu gospodinja odpre in mu malo jizbico na verhu odkáže. Vojak tukaj prosi za malo jesti, kër cël dan jèdel ni: „Jaz dobro znam, reče vojak, da vi meni jesti dati niste dolžni i zavezani, zakaj naš kralj daje nam zato mezdo; ali temno je, nikamor ne vëm, lačen sem, da se tresem, molim, da mi daste kaj jesti za moj denar.“ Kaj! poviče mlada gospodinja, kaj ti misliš, da je pri meni trakterija, — pri meni ni nič za tebe pripravljenega. Na tak oporen odgovor borni vojak vidi, da je prisilen, s praznim trebuhom se uleci. Pa od glada in terde postelji ne more zaspati, in se u postelji obrača čas na to čas na uno stran. Sedaj, evo! zapazi skoz edno razcèpleno dilo nêko svètlobo. Radovednost ga mika ustati in pogledati, odkoda ta svètloba pride. On se malo iz postelji pripogne, kar na tleh vidi, da je dila spokana in da se svètloba iz spodnje sobe svèti. Gleda in gleda, — kar zagleda lèpo ukrašeno sobo, kjer je mlada gospodinja sedela, se s ednim mladim gospodičem prav prijazno pogovarjala in si kratek čas dèlala; zraven je dekla pečenje na mali raženj natikala. Kako to! pomisli on pri sebi: to je tista mlada gospa, ki te čas, ki moža doma nije, nobenega u svojo hišo ne sprejeme. On se potaji in gleda, kada se boèe začela miza pokrivati in pripravlati in vino donositi. Tu se donese nekoliko butelj vina, donese se pečenka in jedi vsih sort.

Ko je že vse gotovo, in vse pripravleno bilo, se za mizo usesti, slišijo, da nêkdo terka na durih. Dekla pomoli glavo skoz okno, in praša: kdo je? pa hitro pozna po glasu, da je to sam gospodar, kterege je mlada gospodinja še le u treh dneh pričakovala, da bode domu prišel. Gospodinja se pristraši, da nje mož tako neočakovan domu pride, — ne vè kam s svojim ljubeznikom, kam s jedmi in s pijačo; zadniè hajde! s ljubeznikom pod postelj, s jedmi in s pijačo pa berzo u omar. —

Mož je bil prisilen, drugo — in tretjokrat poterhati, da so mu odperli. Stopi u jizbo, in vidi svojo ženo. Ta, komaj zagledavši ga, pade mu okolj vrata, in ga ljubi po stokrat, govoreča: ah! kako se radujem in veselim, da te tako nenadno vidim, da si kući (domu)

došal: ja sem mislila, da se ne bodeš tako berzo vernul. Dušo moja! reče jej mož, jaz sem svoje reči srečno in berzo opravil, ter sem dones 18. mil storil, da le hitro zopet k tebi pridem, draga moja. Pa povej mi! zakaj je dones u kuhinji tako svetlo. Ah sladki moj! jaz sem dones terpela strašne bolečine u črevah, in zato sem zaukazala, zagrèvati periče, da bi jih privijala na lednice: mi se zdi, da sem se premrazila in prejezila. Na požnjo noč je dones prišel neki vojak k nam na kvatir, sem morala mu odpreti in ga pod streho vzeti. Tebe ni bilo doma, zato nočem nič možkega pod streho in po sili sem morala vojaka prenočevati. Vojak sliši, da se pri tej reči njegovo ime imenuje, in misli, da je sada čas izpelati, kar je stuhtal i sklenil, — se obléče, in le na to čaka, da bode njun govor pri kraju. Mož med tim prosi ženo, da bi mu kaj dala jesti: „dragi moj supruže! odgovori ona, jaz se nisim nadala, da bodeš prišel, za to nisim nič pripravila. Saj veš, da, kadar tebe ni, skoraj nič nejem, nobena rěč mi ne diši. Jaz in moja dekla nisve ves čas nič družega jedle, kakor ma'o kruha in sira.“ „Šmencano! brez večerje nemorem spati, po mēstu je že vse zaperto, — kaj je sada početi?“ —

Potem poterka vojak lepo rahlo na duri, stopi u jizbo, in prosi gospodarja za odpušcanje, ako je gospo s tim razžalil, da je jo kvatir mu dones dati skoraj le prisilil; pa vendar mislim, je pristavil, da sem se lepo zaderžal, da vaša gospa nemore zoper mene se pritožiti. Gospodar! pravi vojak dalej, vi ste lačni, vi niste nič jedli, tudi jaz sem lačen, nisim imel večerje; pa ako hočete za vas in za vašo gospo hodemo skoraj večerjo dobili, da je ni para. Kako to more biti, odgovori gospodinja, je že tako požnjo, in po mēstu že vse zaperto, še kosec kruha nisi u stanu dobiti. Vi se za to ne skerbite, reče vojak, jed mora biti gotova na ysako vižo; jaz nočem pred vama tajiti, da sem se jaz že mnogo pečal s copernijo in morem duhovom zapovēdati, karkoli hočem. Recite mi samo, in jaz vama hočem pokazati, da tudi na unem svētu znajo prekrasne in predobre jedi narejati, kakor na tej zemli. Potem uzeme protič u roko, kakor ga imajo vsi coperniki, stopi nekaj na stran, se priklanja, narisa na tla nēke čudne čerte, merura u brado nēktere neznane besēde, in slednič jasno in glasno pregovori: Jaz te zarotim, da ti — prej je holje je — sem prineses dobre jedi za gospodarja, za gospodinjo in za mene, in toliko, da hodemo vsi siti. Po tih besēdah popraša gospodarja, kaj hoče jesti? On mu odgovori trepeče in ponižno: karkoli ti hočeš, kar se tebi poljubi, je tudi meni prav. Zato taj, zarotuje vojak dalej, prinesi sem dobre nabulene piščeta s zeljem, pečenega kapuna, dve jerebici, zeca in druge sladkarije.

sréde prišel. Gospod spet proti nebu pogleda i voda od obeh strani na Daniela pridere. „Gospod pomagaj, te kriči, sicer utonem!“ Povej pravi Jezus, kamo si jetra spravil, i cém ti pomagati. „Jagnje jeter imele ni, i ko bi moral vtoniti, ne morem drugač povedati“ upije Daniel. — Ko gospod vidi, da tako nič ne opravi, mu da iz vode priti, in vsi trije grejo naprej. O večeru pridejo do neke kerčme, v koji hočejo prenočiti. Po večerji se spravijo spat. Ker u izbi ni bilo dosta prostora, je Daniel moral na parno ležati iti. Jezus i svéti Petar pa sta u hiši ležala. Po noči se naenkrat hiša užge; Jezus i svéti Peter sta se rešila, Daniel je pa v plamenu na pomoč klical. Ko ga Gospod zagleda, mu reče: „Povej alj si jetra snedel, i hočem te rešiti.“ „Ako bi ravno zgoreti moral, bom vendar po nedolžno umerl, ker še jeter vidil nisim.“ Ko gospod vidi, da neće obstati, mu pomaga iz ognja. Drugo jutro se podajo u neki terg, kjer je ravno sejem bil. Ko so blizo terga bili, zaslišijo veliki krik. Bilo je nekomu tergovcu sto rajniš ukradenih, i panduri so med ljudmi tata iskali. Ko ti te popotnike zagledajo, tudi te preiščejo, alj ni morebiti totih kter denarja ukradel. Pri Jezu-u i Petru niso nič najšli, ko pa do Daniela pridejo, najdejo u njegovi torbi možnjak z denarjem vred. Panduri ga ženejo k sodniku, ki ga je naravno k smerti obsedel. Ko ga do vislic pripeljajo, ga Jezus še enkrat praša, alj je on jetra snedel. Pa on zopet, kot poprej, terdo taji, i pravi, da raj umerje, kakor da bi se zlagal. Ko je bilo vse zapstoj, ga Jezus reši.

Vkradene jetera

Jezus i svéti Peter gresta po nekem logu, in se pogovarjata, Daniel pa, kteremu se zdi, da se je mu to vse le sanjalo, malo predej gre. Jezus pravi k Petru: „Nevem, kaj bi počel, da bi ga prepričal; vse sim že poskusil, pa zapstoj.“ Peter pa pravi: „Ti neznaš, u kaj za eni deželi da smo, prepusti meni, in kmalo mi bo obstal, da je on jetra snedel.“ „Naj bo“ pravi Jezus. Ko do jednoga drevesa pridejo, se Jezus vleže, i se derži, kakor da bi spal. Peter pa iz torbe uzame možno, polno zlatov, i jih začne v kupe deliti, pa mesto treh kupov napravi štiri. Daniel željno gleda, i praša Petra, zakaj da je štiri kupe napravil. Peter pa pravi: „Jeden je Gospodov, jeden moj, jeden tvoj, zadni pa tistega, ki je jetra snedel.“ — O jetra sim pa jaz snedel, zakriči Daniel Bogme, da sem jih jest snedel! — Slavjani pozor!

(Iz Celjske Slavije.)

nešto na uni strana Daniel pa, ki se je trepetaje mudil, je se la do hem na nekaj iti zamogel. Jezus i Petar, ki sta betno koracila, sta bla Gospod pogleda proti nebu, in voda se je razdelila, tak, da so se trije dalje gredo, i pridelo do neke reke, ktero bi prebrzeli menili. imelo in Gospod se mudi: „Alj, te bom še vjel, i možiči. Od tod vsi kam gredo, izbi rždo taji, da ni jeter vidil, in da jagnje jeter Pobjar toda!

Zakaj na unem kraju Drave svete Marjete dan osem dni prej praznujejo, in svetlega Jurja dan eden dan pozneje, ko na tem kraju?

O tem pripoveduje ljudstvo dva smišna vzroka. Sveta Marjeta, pravijo ljudi, je tudi u te kraje prišla, ko je še po svetu hodila. Ko pa do mosta pride, jej mostnik, terdoserčen mož, ni pustil bez mostnine čez iti. Marjeta je bila taj primorana, vbogaime prositi. Osem dni je preteklo, preden da je mostnino naprosila. Sveti Juri pa, ki je po tem kraju Drave prišel, tudi ni imel, da bi mostnino plačati mogel. Tudi on je toraj šel prosit, alj že prvi dan je tu toliko naprosil, da je mostnino plačati mogel: Tak o b o r n i s o l j u d j u n k r a j u D r a v e. —

Drugi pa pravijo, da si sv. Marjeta in sv. Juri mostnine nista naprosila, temoč si jo s roko prislužila. Sv. Marjeta je osem dni delala prej da je mostnino prislužila. Sv. Juri je pa le eden dan delal, in že si je mostnino prislužil: t a k o ž e n s t v o t e ž a j p r i d e l a , k a k o r m o ž t v o. — (Iz Celovske Slavije.)

Slovenski običaji.

(Dalje.)

Šibe niso, nič drugega kakor četverovoglata iverji iz bukovega lěsa dva palca dolge i dva široke, na srědi imajo jamico. Taka šiba se natekne na palico, i se položi v krěs, da se lěpo užge. Ne daleko od krěsu je jedna deska tako na kviško nastavljena kakor ako bi dolgej klopi dvě nogi izvzel. — Kadar je šiba na palici nateknjena že vsa goreča, jo vzeme jeden iz ognja i gre od krěsa k onej deski neprestano s palico okrog mahajoč, da od šibe na vse strani jiskrě letajo, i glásno klicajoč, komu na čast ali na zdravje bode šibo vergel i vdari s palico po deski na kviško, da goreča šiba raz palico odleti i visoko po zraku leteč lěp goreč lok napravi. Višje ko šiba leti, lěpše je. I tako mečljejo šibe jeden za drugim. Perva šiba se verže vsigdar na čast svetnika domače cerkve ali na čast svetoga Janeza Kerstnika. Na Višarjih se verže perva šiba: „Na čast device Marije!“ Ostale šibe se mečljejo

mladenčemu na zdravje; obično se pridoda fantu družica in tedaj se reče, postavim: Šiba, šiba, lota šiba pojde na zdravje Hribarjevemu Mihalu in Županovej Miciki! Někada se tudi kaj směšnega pristavi — vendar nigdar nič nespodobnega. — Družico nekomu pridružiti je pri Slavenih navada tudi v drugih priložnostih. V Horvatskoj takodjer radi družico imenujejo, kadar nekomu nazdravljajo. — Krěs nęte tudi na poměceni strani Koroške; u Labudске dolini i v gornjej Štajerskej te navade ni več, temuč tam, posebno po Murskej dolini izmed Judenburga do Horvat-sela (Kraubath) se nęte Freudenfeuer, pa le ob dvęh zjutra na velikonoč. V Ljublani pojo na krěs zvečera po męstu dęvojke različne pęsni i darujejo poslušavcem svojim kitice (pušelce) vertnarskih cvętlie i dobijo zato nekak darek v penezih. —

Pri Zili pravijo, da se mora pri krěsu dobro herbet sogreti, ker to skernino prežene; od krěsa mora glavno (gonju, Brand) seboj nęsti i v kapusišče utekniti, ker to gosenice prežene — to obadvoje ni prazna vęra, temuč resnica. Za skerninu je toplo zagreti ali spotiti se, vęro dobro i znano je da se gosenice s pepelom iz kapusišča preženę; važno je, da Slovenci to od tako davnih, starodavnih časov že vęjo. — Na Krasu med Gorico i Terstom ljudi tudi črez kres skačljejo — ker je to zdravo.

Zvečer na krěs dęvojke někada tudi olovo (svinec) spuščajo i ga v vodo vlivajo, ali ako ravno olova nimajo, vlijo jajce, i iz podobe, ki se naredi, zgdajajo ali se bodo skoro vdale ali ne. Vender bi se močno goljufal, kdor bi mislil, da so Slovenci i Slovenke praznovęrni. Zato so preveč pametni, te šęge oversųjejo bolj za kratek čas, kakor iz praznovęre. Med dęvojkami je mnogo dobre volje i smęha, ako se kterej vlije olovo v podobi nekęga perstana, ali nęke hiše i tako dalje. — Kadar Slovenka, postavim, najde na polju vrazeja to je keberca, črez i črez rudečęga s čęrnimi pikami, kteri ima podobo kakor pol graha i ga imenujejo po nęmsko: (Sprienzel) ga pusti po perstu lesti i govori mu: Vrazej vrazi, kan se bon vdava. Fantiči mu govore: Vrazej vrazi, kan se bon ženu. Onda paze, na katero strano kebrič odleti. — Samo na urak v Koroškej blizo povsod vęrujejo.

Urak (incantatio) se dobí, ako někdo človeka ali živino preveč radovędno pogleda, posebno ako se zraven še začudi. Ako je nekomu urak, ga na nagloma začne glava boleti, živina zboli i se na čelem životu tresę. Da se urak nę prime, prave, da je dobro imeti peterčovje (babičovje) pri sebi, ali si mora privezati nekam na oblačilo lępo rudečo žogico (verpco), da ljudi bolje gledajo na žoge, kakor na človeka. Zato se žrebetom priveže rudeča verpca okolo vrata, i konjem na glavo, kadar se jezdi vadat ali dirja na poroko, i zato imajo

vozniki kos rudečega sukna konjem na ham (kumet) obešen, da namreč urak ne dobe. — Ako nekdo pretverdao živino pogleda i se začudi, postavim: Oj to imate pa že prav lépo tele! zravenstoječi gospodar berzo na tihoma pristavi: Nič ne bodi urak ali ne bodi mu urak i pljuni trikrat na živinče, da bi se ga urak ne prijel. Ako pa misle, da živina urak že ima, onda jo s hlačami od glave po herbtu nekoliko krat dergnejo, ali storijo jej po herbtu živ knof (uzel), ali pak urake odštviljajo takole: Devet je urakov, ni jih devet, jih je le osem, ni jih osem, jih je le sedem, ni jih sedem in tako nazad. Toliko bodi ovdě, kakor mēmo — gredé, od uraka rečeno.

Dozdeva se, da se je krěsovalo k časti solnca, ker tudi druge navade slovenske na to kažejo, postavim: Sěme od bēlega paprata se more dobiti samo pred sončnim izhodom, četveroperesna detela se mora potergati tudi pred sončnim izhodom; kadar si Slovenci v društvu napivljaju, gre to po soncu; kadar so se snubači za nevěsto pogodili, jo ženin srěd jispe trikrat zasuče po soncu; k svatbi v adat gre pri Zili ženin s svatom vsigdar najpred ono žlahto, koja je proti sončnemu izhodu; kadar pride ženin pred poroko na nevěstnin dom i mu nevěsto pripeljejo, jo uzeme pod pazuhu i ide š njo vprićo svatov trikrat okrog u jispi po soncu. Znajo pri Zili take še něko molitvico, u kojoj se sonce spoměrja, namreč: Jes se obernan pruti svetami sonci, pruti božjami zhodi, pruti Ježišavami grobi . . . U pēsni, ktero jaz imenujem: „dvanajst osobitostih,“ i ktera je u Goričah pri Zili znana, se takodjer rěče: Dvje sta dvje živi gvavici, sončice in vunica . . .

Dvanajst osobitostih.

Marija je barava Ježiša,
Koj je jeno naj bulšega?
Ježiš je reku Mariji:

12. Dvanajst jogrov Ježišavah, Ki so po svjete hodili, Ki so gnado zadobili.	8. Osen je veselje Marije Naše prelube matare.
11. Jednejst so svele zvate meše, Ki se bero po ves-olnan svjete.	7. Seden je seden žavostov Lube device Marije.
10. Desat je božjah zapuvadov, Ki je sam Bug jih dav.	6. Šest je šest verčov vode K je Ježiš v vino sprebernu je, Per Kani-galilejskej voscejti Je svojin jogran piti dav.
9. Devat je korov anjalov Vsmilenega Ježiša.	5. Pet je ranic Ježišavah, Ki so mu jih Judi dali, Ki niso Boga poznali.

4. Štirja so evangelisti,
So naši pomočniki.

3. Trija so patriarši,
Žitnega pola varši.

2. Dvje sta dvje živi gvavici
Sončice in vunica.

1. Sam jeden je Bug na nebi
K je biv rojan od Marije,
Ves-olan svjet kraluje
V nebesah gospoduje.

Ova pšsem ima dvanajst sostavko, od kojih se vsaki počne s prvimi trěmi redkami, u prvem sostavku se rěče: Koj je jeno naj bulšega, u drugom: Koj je dvě, u tretjem: tri i tako dalje. Po prvih treh redkah se preskoči u prvem sostavku berzo na čislo 1 Sam jeden je Bug na nebi-do konca pšsni. U drugem sostavku se preskoči po prvih trěh rědkah berzo na čislo 2, u tretjem na čislo 3 i. t. d. Dvanajstokrat ide pšsem ravno tako, kakor je tu napisana, samo, da se na męsto: jeno, rěče: Koj je dvanejst naj bulšega.

Ova pšsem se pogosto pri Zili samo isrěkuje to je: moli „proti hudemu vrěmenu“

Da je krěs se krěsoval k česti sonca, kaže tudi to, da je bila někada pri Zili u običaju stara, stara pšsem od sonca, jaz sem samo začetek zbarati mogel, glasi ovako le:

Zarja mi gore shaja,
Ljepa zarja mi gore gre,
Za zarjo mi gre sonce,
Oj rumeno sončice!

Le čakaj, čakaj sonce,
Ti rumeno sončice!
Jes ti man vliko povedati,
Pa še vliko več prašati.

Jes pa ne mō čakati,
Man masa vliko obsevatı,
Vse dolince in hriberce,
Tudej vse vboje sirotice.

So zjutra tovn vignani,
Tovn na merzvo roso,

. . . . .

Al jes zgoda sijan,
Se dekle krjegajo,
Al jes pozdo shajan,
Mi pastirji jočajo.

. . . . .
Le sjej le sjej ti sonce,
Oj rumeno sončice!
. . . . .

U Štajerskoj blizo Celja je g. Stanko Vraz ovo pšsem ovako le slišal, kakor je natisnjena u Šafarikovem narodopisu na 169. strani:

Oj sijaj, sijaj sonce, oj sonce romeno!

Jaz nemrem ti sijati od velke žalosti.

Če rano jaz perhajam, se dekle kregajo;

Če pa rano zahajam, pastirci jočejo;

Če sijam na planine, vidim sirotice;

Če sijam na doline, pa vidim šterčeke.

Poněmčani Korošci imenujejo krěs: Sonnwend-Feuer.

U Rožju se pripoveduje, da se je krės nekoliko tednov poredoma obhajal. Dekleta so šle zmrakoma na koji bližnji hrib ali hum, so krėsovale, to je: krės nėtile, so sprepevljale, vsaka svojemu fantu so si roke podale i u kolu okolo krėsa skakljale rajale; fanti so nekada na drugem hribu spėvaje jim odgovarjali. Dėvojke krėsnice so pele pėsniki krėsnice, nekada takodjer k česti svetnikov, kteri se imenujejo krėsniki. Stare ženke še pomne, da se je tako krėsovalo, dotle so bile pa takodjer dobre lėtine, i iz neba je padal plim ali plimb to je nekó sėme, kojega so plevice velikokrat dobivljale, kadar so plele.

Prav ljubko i nježno pėsmico od krėsovanja sem najšel u Pogorjah u Rožju:

Tri dėvice krėsnice.

Device tri kresūjejo,
Na sred vesi krjes njetijo:
Bog daj ti dro oj kralič mvad!
Takú lepú sprepijavajo,
Da se je daleč šlišavo,
Daleč v deveto deržavo.
Kaj mvasi kraliči hovori:
Al je to gvas žegnanah zvonov,
Bil je to gvas drobnah tic,
Bil je to gvas čistah devic?
Daj mi konjča frišnega,
Da šitro ta pojezdium ha
Da jaz sam šlišov bom,
Kaj je to kej za en hvas.
Sda pa kralič perleti,
Tam device tri dobi.
Bara starejši dekelco;
Kaku kej ti pojaš?
Ona kraliču odhovori:
Jaz pojam, ko bi zvonu.
Bara srjednjo dekelco:
Kaku pa ti pojaš?
Ona kraliču odhovori:
Jaz pojam, ko bi cinglov.

Bara mvajši dekelco:
Kaku pa ti pojaš?
Ona kraliči odhovori:
Jaz le pojam, kakor znam.
Bara starejši dekelco:
Kaj tvoj oča devajo?
Ona kraliči odhovori:
Moj oča drujha ne devajo,
Ko rumeno pšenico mjerijo.
Bara srjednjo dekelco:
Kaj tvoj oča devajo?
Ona kraliči odhovori:
Moj oča drujha ne devajo
Ko bjele tolarje preštivljajo.
Bara mvajši dekelco;
Kaj tvoj oča devajo?
Ona kraliči odhovori:
Jaz nemam oče bil matare,
Sem le zapušćana sirutica!
Kralič vzeme jo sebo,
Daleč v deveto dežavo,
In kralič ji še hovori:
»To je tista šćimica,
K se je v deveto dežavo šlišava!«

Stanko Vraz.

(Umerl u Zagrebu 24. maja 1851.)

26. maja zvečer o 9. je bil u Zagrebu pokopan Stanko Vraz, sloveći ilirski pėsnik in spisovatelj, tajnik ilirske matice, in urednik časopisa: „Kolo.“ Bil je rođen Slovenec na Štajerskem, obćno ljublen in

spoštovan; priča temu je to, da je rajnemu neizmerna množica poslednjo čast skazala in mrtvo truplo k grobu spremlala. Gosp. Berlič je na pokopališču govrcil slovesno besédo kratko, pa krepko in ganljivo. Mislimo svojega rajnega brata slovenskega gosp. Stanka Vraza počastiti, mislimo le svojo sveto dolžnost spolniti in bravcem „slov: Bčele“ postreči, ako govorigo gosp. Berliča — le malo na slovensko zavito — od beséde do beséde sem postavimo. G. Berlič je govoril: Bračo! Stojimo na grobu jednega od tistih domorodcov, katerih zasluge za jugoslavensko narodnost bode zahvalna povéštnica s zlatnimi besédami upisala u knjigo života. Evo! Mrtvih ostankov prevrédnega našega književnika i občeljubenega pšnika Stanka Vraza, kateri s telésom na véke od nas se dčelci zapusti nam neumerlo uspomeno merljivega života. On rodjen štajerski Slovenec, spoznavši svoj znotrajni poklic za književna opravila, loči se od svoje rojstne krajine in leti, še prej da je Danica narodnosti lice pomolila, u tiste kraje jugoslavenske, kje ima bili sibika preporodjenja jugoslavenskega, da pomaga vstavljati temelni kamen zidin narodnega izobraženja i napredka.

Narod jugoslavenski poklican za to, da čuva i varuje zapadno Evropo od navale barbarstva, je zavolj tega težkega dčela, ki se samo s telésnoj siloj opravlja, zaostal u duševnem razvitku, pozabi na svoj jezik, na svoje plemenite lastnosti, iz katerih ima postati in se razviti njegov višji živost, kterege je narodu trčba, da izpolni nalogo svojo.

Tadaj se sbere kolo izverstnih domorodcov, kateri oduševljeni s živo željo, duševni život narodni pobuditi, s silno roko izbudijo spavajoče čustvo narodnosti slavenske na jugu Avstrije. U tem plemenitem kolu vidimo tudi našega Stanka, kateri je že za vrčme svojih naukov vseučilišnih u Gradcu napajil serce svoje sladkim mlčekom narodnih pšmih; s tim pa tudi izredi veliki listi duh pšnički, kateri živi u „Gjulabiah“ in u „Glavih iz Zčrovinske dobrane,“ kateri budi domoljubna čustva skoz „Gosle i tambure,“ in kateri ga pouzdigni na visoko stopinjo popolnosti u prekrasnih svojih prevodih (prestavljenjih) iz vsih skoro evropskih jezikov, ktere je on poznal, zastopil in govoril.

Že pred pervim začetkom naše književnosti 1835. lčta, pa vse do hladnega groba, kamor se sedaj verne, živil je jedino za napredek narodne prosvčete, ktera le tamo cvčeti, kjer književnost u narodnem jeziku razprostira veje svoje, i pod svoja okrilja sbira vse znanosti in umčtnosti čovččanske. Zavolj tega ga ne srečamo na drugem polju, kakor na polju književnosti. Zato ga pa tudi vidimo povišenega na stolico podpredsčedniško slavjanskega sbora u Pragu, da mu se s tim ukaže ta čast i priznanje, da je on u sebi sdružil znanje vsih slavjanskih narečjah in tako dal očitni izgled ideje uzajemnosti slavjanske.

Ako je pobudjenje jugoslavjanstva u Avstriji že do sada rodilo in doneslo sadja, kterege povéštnica čovččanska, kadar od minulih časov govorila bode, molče mimo ili ne more, temveč ktere dostojno i slavno čeniti mora: to gotovo poččtnikom tega slavnega i znamenitega pobudjenja u povéštnici svčeta slava i znamenitost ide. Ide našemu književniku i pšniku znamenitost i slava u spomenikih naroda, na kterege pobudjenju je delal; ide mu slava i znamenitost u spomeukih ččlega čovččanstva,

ker je po njegovem delovanju narastilo se število listih narodov, ki na stezdi višjega čovečanskega razvitka stopajo.

U štiridesetem letu po rojstvu svojem ugasni se zvezda života njegovega, uteriti se luč duha njegovega; — ali živi uspomena njegova nad nami i živela bode, dokler narod naš živi; on je ja narodni človek, narodni ljudi pa živijo, dokler narod živi in skozi nje nikdar ne umerje. On je narod svoj ljubil, on mu se je bez koristoljubja u besedi in djangu daroval, on nam živi izgled bodi ljubavi i darovanja za narod. Blagor njemu, on ne umerje s duhom, on slavno živi u delih svojih. Bračo! da nas spodbudi zadobiti si jednako neumerjočnost. Samo ako nasleđovali bodemo našega Stanka u rodoljubju u ljubezni do svojega naroda, bode mu lehka zemljica, kar mu vsi želite! Rekoh! dixi!“

Književnost.

„Arhiv za pověstnicu jugoslavensku.“ Izdano troškom društva za jugoslavensku pověstnicu i starine. Knjiga I. Častite bravece prepričali, u kako lepem in lahko razumljivem ilirskem jeziku je ta knjiga pisana, in kako imenitne sastavke tudi za nas Slovence zadržuje, in prihodnič donášala bode, postavimo sem, kar gosp. urednik Arkiva, slavnoznani Ivan Kukuljević Sakcinski, u predgovoru pravi: „U obziru člankov, koje smo stavili u ovu prvu knjigu našega Arkiva, gledali smo za sada većom stranom na takove predmete, koji spadaju u pověstnicu kraljevinah Dalmacie, Hervatske i Slavonie; pa nismo nikad iz pred očiuh izgubili ukupno jugoslavenstvo, timveć uzeli smo nekoliko člankov govorećih o bajoslovju (mythologii), književnosti, umětnosti i u obće o pověstnici vsih Slavenov stanujućih na jugu. U drugoj knjigi obratit ćemo veću pozornost na takove spomenike i predmete, koji spadaju na pověstnicu serbsku, bosansku i bugarsku; zraven toga bavit ćemo se tudi i u naprěd sa vele zanimivom historiom Hrvatov i Slovencev stanujućih u gornjoj Ilirii.“ Cena 1 rajn. sr.

* Novo izdanje Kačićevih slovenskih viteških narodnih pjesmah u 6 svezakah, svaki po 12 kr. u srebru. Sabiratelji predplatiteljah dobiće jedanaesti otisak bezplatno. U Zagrebu kod Fr. Župana.

* Naj prvi in najbolj sloveći němški pjesniki so začeli slavjanske pesmi u němško prestavlati. Ni dolgo kar je Anastasius Grün (grof Aversperg), rojen Slovenec, in glasovit němški pesnik, slovenske narodne pesmi poněmčil. U Beču je ravno na svitlo prišla knjiga pod naslovom: „Lazar der Serbencar.“ Nach serbischen Sagen und Heldengesängen von Siegfried Kapper. Prav lično in izverstno delo, u katerem veje mični slavjanski duh; želeti je, da bi si to knjigo Němci in Slavjani omislili.

* U Zagrebu se tiska u gajici in cirilici knjiga od znanega bosniškega duhovnika, gosp. Jukića, tolmača u taboru Omer pašata pod imenom: „Prvi spisi keršanstva“ za rabo ljudskih šol u Bosni.

* „Lažni car Ščepan Mali.“ Istoričesko zbitije 18 vijeka. Pjesmоторje N. Sv. Petra Petroviča Neguša, vladike i gospodara Crnogore. U Terstu 1851. To dēlo je vladika l. 1847 spisal in Stojkovič letos u Terstu izdal.

* Slovak dr. Langi je sastavil vseobčno dogodivščino; vis. ministerstvo je to knjigo poterdilo in zaukazalo, da se ima kot učebna knjiga na višjih gimnazijih českih, moravskih in slovenskih (slovaških) rabiti.

* „Slovnica cerkovno - slavjanskega jezika;“ spisal Evgen Joanovič, pravoslavni izhodne cerkve škof Karlovacki. U Vidni 1851, Venedikt, 371 stran.

* Jeden iz videnskih mladih Rusinov Basil Voljan je dokončal spis o „Živinstvu“ in predloži ga ministerstvu, da bi ga ko učebno knjigo poterdilo; u Lvovu je B. G. dokončil preklad slovnice latinskega jezika za prvi gimnazialni red; tudi je ravno tamej sastavil prof. Jakop Holovacky Rusko chrestomatijo za gimnazije. Med literarnimi deli rusinskimi slovi sedaj „dogodivščina cerkovna“ prof. Unghvarskega Ondr. Baludjanski, ktera se ravno na Dunaju tiska.

* Matica ilirska u Zagrebu je sklenila, izdati „Psaltir Gjorgić a“ brez latinskega texta.

* Pismo sveto, ktereга izdajati je slavni konsistorij Prazski oskerbel, je že tiskano in se razprodaja po 1 raj. 40 kr. sr.

* Rukovodni pokus za seljaka, kako množinu vsake versti plemenitih vočkah (dreves) u kratkom vremenu odgojiti može. U Zagrebu kod Fr. Župana 20 kr.

Z m e s.

Naj imenitnejša i naj bogatejša matica med vsimi maticami slavjanskimi je dro gotovo „Matica Česka“ u zlatnem Pragu; 20 maja je imēla Matica Česka veliki sbor, ktereга je gosp. Palacky s českim govorom pričel. Čelo premoženje te matice sneze sedaj 37.707 rajn. 6 kr. sr. Matica Česka ima nekoliko udov tudi na Koroškem. „Lumir“ nam oznani, za kaj odbor pro literaturo česko ni mogel minulo leto zakladatelom Matice Česke tako postreči in toliko podati, kakor druga leta: zmanjkujejo u Pragu tiskarne. Deset spisov je k tisku gotovih, nekoliko že u tisku, pa vendar pri vsem trudu niso se mogli tako daleč dognati, da bi se izdati mogli. Zato je se misel izprožila, posebno in vlastno tiskarno musejno napraviti. To na znanje udom „Česke Matice“ na Koroškem, ki tako dolgo knjig od te matice ne dobivajo; zraven pa še pristavimo, da so knjige od Matice Česke za njene ude na Koroškem ravno kar k J. Leonu u Celovcu prišle, in da se že razpošiljajo.

* 2. maja ste bile u narodnej čitavnici u Rēci (Fiume) izgrane dve slavjanske igri: „Hervatska vērnost“ in „Bila koja god.“ Vse je bilo polno in vse veselo: prav lēpo in izverstno se je igralo. Slavjani u Rēci serčno žele, da bi jih diletanti skoraj spet s kako slavjanskoj

igroj razveselili! Tako se zbuja in razvija tudi u jako potaliančenih mēstih pravi naravski duh velike matere Slave. Kada bodo od smerti vstala mēsta ponēmčana? — Slovensko gledališće bi mnogo pomagalo. —

* Na koncu šolskega lēta 1850 so Slovenski (slovaški) bogoslovci na Peštjanskem seminišću pri svojih predpostavljenih zaprosili, da bi jim bilo dovo'eno, se u materskem jeziku izobraževati, kakor to dēlajo bogoslovci madjarski. Bogoslovci na peštjanskem seminišću storijo vsi ukup edno društvo pod imenom: „Cirkveno-literarni spolek.“ To društvo stoji narprej pod vodjem seminišća, in posredno pod primasom. Društvo (spolek) je razdēleno na odsēke: eden je slovenski, drugi madjarski. Slovenski odsēk šteje sedaj 10 udov, in le samo iz treh škofnij: Ostromirske, Nitranske i Bistriške. Slovenski odsēk nedelavnih udov ne terpi, vsaki člen (ud) mora kaj izdēlati naj že kaj izvirnega (originalnega) ali saj kaj prestaviti, in vsako lēto nekaj plaćati, da se imenitnejše potrebe oskerbe. Namēn društva je cerkveni na narodskem podu, — odsēka slovenskega taj na podu slovenskem. Po dovo'lenju vodnije si sme odsēk potrebnih in koristnih knjig kupiti. Redne seje derži vsako nēdelo in obravnuje slovensko. Denarski zalog slov: odsēka ni velik; madjarski odsēk ima 3000 rajn. — slovenska denarnica pa le 60 rajn. Vendar bornim bogoslovcem slovenskim duh ne upada; — upajo na Boga in dobre ljudi! —

* Kakor so nas Slovence ponēmčiti, tako so Slovake pomadjariti hotēli. Pa vendar tudi za Slovake se približujejo boljši časi: kakor pri nas, tako tudi pri Slovacih so većidel le samo dušni pastirji svojemu narodu vērni in zvesti ostali, in se tudi sedaj bojujuje u pervej verstí za veljavnost jezika slovenskega. „Slovenske noviny“ pišejo: „Dones (25. maja) je za Slovensko na Vogerskem jako imeniten den; zakaj dones ta bila povišena na škofnjo čest dva iz naših možov, na ktere mi svoje oči obraćamo, na ktere zaupamo, za ktere se visokej vladi, posebao pa gosp: ministru za bogoćastje in uk, grofu Thun-u, serćno zahvalimo. Svilli gosp. Z a b o j s k y je bil posvećen za škofa Spižkega. Slišali smo iz njegovih ust te lēpe besēde, da se bode on prizadeval, da bi tudi slovenski duhovniki u svojem književnem jeziku tako dobro bili podučeni in zvedeni, kakor so nēmški in madjarski, in da bi tudi na kancelnih ne pozabili česti in dostojnosti duhovne, ter bi rajši tudi po malem povišovali svoje poslušavce k višjemu književnemu jeziku, kakor da bi oni tako govorili, kakor prosto ljudstvo govori. Ravno na tisti den je bil za škofa Bistriškega svilli gosp. Moyses od knjezo-primasa u Ostrogonu posvećen. Od tega našega arcipastirja slišimo iz verjetnih ust, da je obljubil za vsako slovensko napisano šolsko knjigo spisovavcu 100 rajn. sr. darovati. Zpgnaj Bog iz visokega neba te može apostolske! Tako kliće sedaj svak pravi Slovak s nami!“ —

Med i pelin.

* Slavnoznani spisatelj in domorođec na Vogerskem Slovenskem gosp. M. J. Hurban, izdaja „Slovenskje Pohladi“, mēsećni belletristićki časopis. U 4. svezku tega časopisa hvalno spominja ćlanek: „Slavjanski mućenik“ ki ga je „Slov. Bćela“ donesla 1. maja 1851 in u kterm je žalosna smert Vilka Šuleka, mladega Slovaka popisana. Na koncu svojega

sostavka pravi gosp. Hurban: „Izrečemo naš globoki poklon, poln hvale in spoštovanja k žlahtnej dami, ker je tam na dalekom ljubeznjivo spomenula u serdca milostnom brata od severja Tatranskega — umučenjega zavolj věrnosti k svojemu Cesarju, zavolj ljubezni do svojega naroda, do nesrečne matere Slave!“ Tako se tudi tam pri slavjanskih bratih pod Taframi razlega hvala in slava slovenske spisateljice, naše žlahne Josefine Turnogradske! —

* Že nekaj časa smo slišali po Celovcu pripovedovati od slovenskih, napisov u št. Jakopu pod Celovcem; nekteri so to pravili s veselindrugí pa s jeznim sercem. Hajdi! pojdemo gledat, kaj in kako je? Nedelo smo se nekteri Slovenci sbrali in mahali jo po poštnj cesti edno uro pod Celovec: pridemo u „št. Jakop,“ u „Dob,“ u „Limarjo ves,“ — povsod zverhaj po slovensko, in spodaj po němško so stale na krajskih novih tablicah imena srenje, kraja, okraja, in sodnije; — in vse prav lépo in pravilno po novem pravopisu napisane. Veselili smo se prav iz serca in iz celega serca izdihnuli: Bog živi vse gospode, ki so k temu pripomagali! Bodi Bogu hvala, da naš mili slovenski jezik začne kej veljati! Bog daj več tako modrih in resnično slovenskih seseščin na Slovenskem! —

S m ě š n i c e.

* U Beču, u jednoj ulici izkoči pred starca na vsu sapu neki človek, i poprašá: „Vi znate li duhove klicati?“ Stari ga malko žalostivo pogleda, pa odgovori: „znam, — samo što neće ni jedan da dodje.“ —

* U mĕstu K . . . zaukaže magistrat na svoj strošak mesnice sazidati, od kojih mesari lĕtnoga činža plačati su morali. Za malo vrĕme poprose si mesari na istih mesnicah vekša vrata narediti, ker su sadašnja tako malena, da velik vol unutar iti nemože. — Na ovu prošnju pošle magistrat kapetana svojega G . . . da pogleda vrata, i kad ovaj na pregledbu bil bi došal, postavi se razprostertima rukama medju vrata, rekući mesarjem: Eto! kako debelo lažete, kje vi inate tolikoga vola.

Povabilo na naročbo.

S prihodnjim mescem nastopi drugo polletje 1851, za to Slovence lepo povabimo, si „Slovensko Bĕlo“ tudi zanaprej naročiti. „Bĕla“ bode izhajala, kakor od novega lĕta 1851, dvakrat u mescu, 1. in 15. in velja:

za celo lĕto . . . . . 2 glđ. 24 kr. sr.

za pol lĕta . . . . . 1 „ 12 „ „

po pošti prejemana:

za celo lĕto . . . . . 3 glđ. — kr. sr.

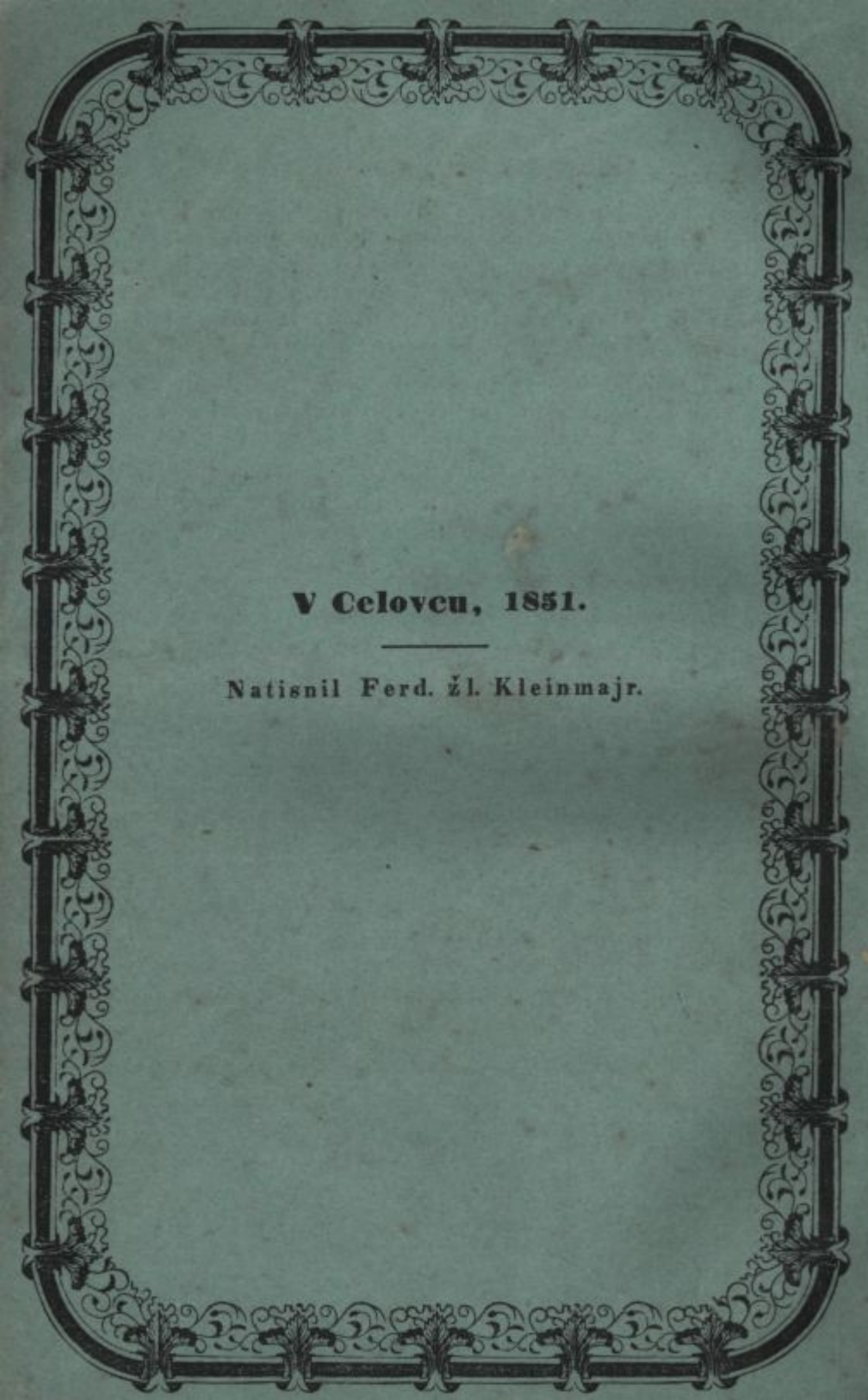
za pol lĕta . . . . . 1 „ 30 „ „

Vse častlĕte gospode naročnike poprosimo, svoje liste s naročili frankirati. Ne frankiranih naročil ne moremo prejemati.

„Slovenska Bĕla“ se bode prizadevala, svojim naročnikom lépo postreći.

Ured. in Založn.

V Celovcu, 1851.

Natisnil Ferd. žl. Kleinmajr.